

počet hodin nižší než 800. Naopak nejvyšší výukovou povinnost mají žáci v Itálii, Nizozemsku a Dánsku, kde počet přesahuje 1 000 hodin za rok.

Demografické složení, vzdělání a další vzdělávání učitelů

Z tabulky 6.1 je patrné, že se na prvním stupni základních škol postupně zvyšuje průměrný věk učitelů. Navýšil se podíl žáků vyučovaných učiteli staršími 50 let, a naopak poklesl podíl žáků vyučovaných mladými učiteli. Přitom nárůst v kategorii 60 let a více je do jisté míry ovlivněn zvyšováním věkové hranice pro odchod do důchodu. Nepatrně se rovněž navýšil podíl mužů vyučujících žáky 4. ročníku.

TABULKA 6.1 | Změny ve složení pedagogického sboru v českých školách od roku 1995

(TIMSS 2019 – 4. ročník)

Rok šetření	Délka praxe	Procento žáků, které vyučují...						
		ženy	muži	učitelé z věkové kategorie...				
				do 29 let	30–39	40–49	50–59	60 a více
1995	22,5	94,0	6,0	12,8	23,0	19,7	38,8	5,7
2007	17,2	90,6	9,4	10,9	24,0	39,9	22,3	2,9
2011	18,8	95,3	4,7	11,9	18,2	39,6	27,9	2,4
2015	20,1	95,3	4,7	8,8	18,7	29,3	37,0	6,2
2019	20,5	93,0	7,0	8,1	11,4	31,1	40,2	9,2

Nejvyšší dosažené vzdělání učitelů se v jednotlivých zemích liší v závislosti na požadavcích daných vzdělávacích systémů. V pěti členských zemích EU (včetně České republiky) přesahuje podíl žáků vyučovaných učiteli s magisterským vzděláním 90 %, nejvíce na Slovensku a v Polsku. V ČR je to 92 % žáků, naopak 5 % českých žáků vyučují učitelé, kteří mají dokončené pouze středoškolské vzdělání.

Převážná většina učitelů ze zemí EU má aprobaci učitelství pro první stupeň, mnoho z nich se během studia specializovalo na výuku matematiky, respektive přírodovědy, a učí v průměru 24 % žáků. Také v České republice má převážná většina učitelů aprobaci učitelství pro 1. stupeň ZŠ, ale jejich zaměření na výuku jednoho ze zmiňovaných předmětů je minimální, tito učitelé vyučují pouze 2 % žáků.

Dotazník pro učitele obsahoval otázku, zda se v posledních dvou letech zúčastnili v různých oblastech souvisejících s přípravou na výuku matematiky nebo přírodovědy¹⁸ **dalšího vzdělávání**, a učitelé odpovídali *ano, ne*. Na obrázku 6.2 jsou zobrazeny podíly českých žáků vyučovaných učiteli matematiky, kteří se zúčastnili v jednotlivých oblastech dalšího vzdělávání, a průměrný podíl v členských zemích EU ze šetření TIMSS 2019. Protože stejná otázka byla zadávána i v předešlých cyklech, jsou na obrázku údaje o českých učitelích od roku 2007.

V porovnání s rokem 2015 se objem dalšího vzdělávání učitelů v matematice výrazně zvětšil. K velkému nárůstu došlo u šesti oblastí vzdělávání, pouze v oblasti využívání informačních technologií, která měla v minulém cyklu nejvyšší zastoupení, došlo k poklesu o 9 procentních bodů. Čeští učitelé matematiky se v nejvyšší míře zapojili do vzdělávání v řešení individuálních potřeb žáků, což může souviset s inkluzí, v rozvíjení kritického myšlení nebo schopnosti řešit problémy a v didaktice matematiky.

¹⁸ Učitelé se vyjadřovali k oblastem: Obsah; didaktika; kurikulum; využívání informačních technologií při výuce; rozvíjení kritického myšlení žáků nebo schopnosti řešit problémy; hodnocení žáků; řešení individuálních potřeb žáků a nově integrování přírodovědy do jiných předmětů.